

Rouwprotocol van de Stichting voor Christelijk Primair Onderwijs (SCPO) te Lelystad

(na tweede evaluatie)

Vaststelling DB:	23-03-2021
Goedkeuring CvB:	21-04-2021
Instemming GMR:	20-04-2021
Voorjaar 2025:	Eerstvolgende evaluatie, door DB

Inhoud

Inleiding.....	3
Het bericht komt binnen	3
Schoolleiding coördineert.....	3
Coördinatieteam.....	3
Hoe vertel ik het?.....	4
Opvang leerlingen.....	5
Protocol bij overlijden leerkracht/leerling.....	6
Protocol bij overlijden van andere bij de school betrokken personen	8
Nazorg (suggesties).....	9
Belangrijke websites en telefoonnummers:	10

Inleiding

Dit protocol geeft een overzicht van de te nemen stappen in het geval een van de scholen van SCPO Lelystad geconfronteerd wordt met overlijden. Het beschrijft wat te doen bij binnenkomst van het bericht, wie er geïnformeerd moet worden, de opvang van leerlingen en tal van zaken die geregeld moeten worden om de zorg rondom het overlijden binnen de school zo goed mogelijk te laten verlopen.

Na de algemene richtlijnen, volgen vanaf blz. 6 richtlijnen voor specifieke situaties.

Het bericht komt binnen

Een overlijdensbericht kan op verschillende manieren en via verschillende media binnenkomen. Over het algemeen zal een dergelijk bericht binnenkomen bij de schoolleiding. Zo niet, dan dient deze onmiddellijk op de hoogte te worden gebracht. Uitgangspunt van dit protocol is dat er bij elke stap gecommuniceerd wordt met de nabestaanden.

Schoolleiding coördineert

- Controleert of het bericht op waarheid berust.
- Verifieert de omstandigheden waaronder de gebeurtenis plaatsvond.
- Houdt het bericht tot nader order geheim.
- Neemt contact op met de nabestaanden.
- Deelt het bericht mondeling met bestuur en medewerkers.
- Zorgt voor telefonische bereikbaarheid (van de school).
- Draagt zorg voor de opvang van de nauwst-betrokken leerkracht(en).
- Stelt zo nodig een coördinatieteam samen (iemand van de schoolleiding, een groepsleerkracht en –indien aanwezig- de rouwcoördinator).

Als een overlijden plaatsvindt tijdens een schoolvakantie, zal dit protocol voor zover mogelijk gevolgd worden.

Coördinatieteam

Als een coördinatieteam wordt gevormd, verstrekken deze personen informatie aan:

- personeel (ook de afwezige personeelsleden worden geïnformeerd);
- MR en Schoolraad;
- groep van de betrokken leerling of alle leerlingen van de school;
- ouders van alle leerlingen.

Deze informatie betreft onder andere

- ✓ de gebeurtenis;
- ✓ organisatorische roosterwijzigingen;
- ✓ de zorg voor de leerlingen op school;
- ✓ contactpersonen op school;
- ✓ regels wat betreft aanwezigheid;
- ✓ rouwbezoek en aanwezigheid bij de uitvaart;
- ✓ eventuele afscheidsdienst op school;
- ✓ nazorg voor de leerlingen.

Minder specifieke informatie wordt verstrekt aan

- bevoegd gezag/bestuur;
- personen en instanties die mogelijk contact opnemen met de betrokken familie, zoals externe hulpverlening, Bureau Jeugdzorg, Ondersteuningsteam e.d.

Het coördinatieteam draagt ook zorg voor

- de beschikbaarheid van een lesbox GGD (indien van toepassing);
- afspraken over wie wie informeert;
- afstemming met het bevoegd gezag over contact met de pers; artikel / rouwadvertentie.

Hoe vertel ik het?

De wijze waarop de verdrietige boodschap wordt meegedeeld, is erg belangrijk. De mensen aan wie het moet worden verteld, mogen nooit overvallen worden. Ze moeten de gelegenheid krijgen er voor te gaan zitten en zich te realiseren dat er iets ernstigs wordt verteld. Een inleidende zin om kinderen gericht te laten luisteren is: "Ik heb een verdrietige boodschap voor jullie", waarna het slechte nieuws duidelijk en kort kan worden verteld. Ouders kunnen worden aangesproken met: "Ik moet u iets ernstigs meedelen" of "Ik vind het moeilijk om te zeggen, maar ik heb bijzonder triest en slecht nieuws voor u". Vertel daarna het nieuws kort en bondig. Laat de ander niet raden wat je komt vertellen. Ga daarna in op emoties die loskomen. Geef de ander gelegenheid om de emoties los te laten komen. Slecht nieuws levert altijd een heleboel vragen op. Het is belangrijk om zo open mogelijk de informatie te geven waarvan je zelf op de hoogte bent. Ga daarna bekijken of er, en zo ja – welke, hulp geboden moet worden. Sta hier van tevoren al bij stil. Met wie kunnen mensen eventueel contact opnemen, is er een nummer dat gebeld kan worden, etc. In de meeste gevallen kan school contact opnemen met de GGD. Zij weten welke instanties hulp kunnen bieden. Contactgegevens zijn te vinden op bladzijde 10 van dit protocol.

Opvang leerlingen

- De ouders van de desbetreffende groep en andere ouders worden via de kortst mogelijke lijnen (Parro app, mail e.d.) eerst geïnformeerd, bij voorkeur voordat de boodschap in de groep wordt besproken.
- Tijd en ruimte vrijmaken voor emoties. Wees er op voorbereid dat dit droevige bericht andere verlieservaringen kan reactiveren, zowel bij leerlingen als bij leerkrachten.
- Denk ook aan afwezige leerlingen.
- Suggesties (na overleg met de betrokken familie, gezinsleden):
 - creëer een stilteplek in de school/klas, op een tafeltje;
 - bedenk met de klas hoe je het best kunt gedenken: foto, kaars, bloemen, attributen, geschikte muziek;
 - zorg er voor dat er werkvormen beschikbaar zijn die verwerking stimuleren.
- Opvang van de klas in groepsverband. Dood bespreekbaar maken. Bereid je goed voor als groepsleerkracht: wat ga je zeggen (wees duidelijk, eerlijk en feitelijk, zonder er omheen te draaien), welke effecten kun je verwachten. In eerste instantie alleen de hoogstnoodzakelijke informatie geven. Neem voldoende tijd voor emoties. Wanneer de emoties wat luwen, kun je overgaan naar de volgende informatie.
 - Laat de kinderen weten hoe het programma van deze dag en de komende dagen er uitziet.
 - Geef, als er naar gevraagd wordt, summier uitleg over rouwbezoek en uitvaart. (Vaak kan dat beter in een later stadium.)
- Maak zo nodig gebruik van speciale lessen, om met de leerlingen te praten over hun gevoelens en te werken aan het afscheid nemen.
- Bespreek de bij de komende uitvaartdienst gebruikelijke symbolen en rituelen. Houd rekening met cultuurverschillen; een protestants-christelijke begrafenis is anders dan een rooms-katholieke, Turkse of Marokkaanse viering.
De uitvaartdienst wordt bijgewoond door de groepsleerkracht, iemand van de schoolleiding en -indien mogelijk- door andere leerkrachten. Eventueel kunnen ook klasgenoten de begrafenis/crematie bijwonen (blz. 7, punt 15).

Protocol bij overlijden leerkracht/leerling

De onderstaande beschrijving is met name gericht op het overlijden van een leerling. In geval van het overlijden van een leerkracht, dienen de diverse stappen dienovereenkomstig te worden aangepast.

1. Bericht komt binnen.
Als het bericht niet rechtstreeks van direct-betrokkenen of officiële instanties komt, moet eerst gecontroleerd worden of de berichtgeving juist is.
2. Degene die het bericht ontvangt, meldt dit aan de schoolleiding. De schoolleiding controleert of de berichtgeving juist is. De schoolleiding geeft het bericht mondeling door aan de medewerkers van de school en aan het bestuur. In een weekend en/of vakantie verloopt de informatievoorziening telefonisch, via e-mail of groepsapp.
Nb. Bij overlijden op school, wordt de familie onmiddellijk geïnformeerd, bij voorkeur door de directeur van de school. Wanneer de familie niet direct bereikbaar is, kan de hulp van de politie worden ingeroepen.
Als het een **overlijden op school** betreft, moeten ook de volgende acties worden ondernomen:
 - een melding bij de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid via 0800-5151. Deze is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar;
 - invullen SCPO-ongevallenregistratieformulier.
3. Er wordt een coördinatieteam geformeerd, dat de begeleiding verder zal coördineren. Dit coördinatieteam bestaat uit de directeur, een groepsleerkracht en -indien aanwezig- de rouwcoördinator.
4. Dit coördinatieteam is verantwoordelijk voor: contact met de familie/nabestaanden (naar behoefte telefonisch en/of door middel van het versturen van een condeleancekaart en naar kinderen eventueel attentie, zoals een troostbeer), informatie naar de betrokkenen, organisatorische aanpassingen, opvang leerlingen en collega's, regelingen in verband met rouwbezoek en uitvaart, administratieve afwikkeling, nazorg aan de betrokkenen.
Van dit coördinatieteam wordt een professionele opstelling verwacht. Hierbij is het belangrijk de eigen gevoelens en gedachten over de dood, de eigen betrokkenheid bij de overledene, de eigen emoties, etc. zoveel mogelijk onder controle te houden. Als leden van het coördinatieteam problemen hebben met deze professionele opstelling, kunnen zij de hulp inroepen van de GGD en/of collega's.
5. Het coördinatieteam zorgt voor een compleet beeld van het gebeurde en zorgt er voor dat iedereen die het zou moeten weten geïnformeerd wordt: personeel, klas, familie die op school is, ex-klasgenoten, overige leerlingen, administratie, ouders, schoolraad, medezeggenschapsraad, bestuur, personen en instanties die mogelijk contact opnemen met de familie, zoals externe hulpverlening, leerplichtambtenaar, GGD. Het coördinatieteam maakt hier onderling afspraken over.

6. De leerlingen van de betrokken groep worden door de directeur en/of een leerkracht geïnformeerd. Na de informatie wordt de mogelijkheid geboden het gebeuren te verwerken door middel van een klassengesprek. Hierin kan iedereen zijn emoties van dat moment even kwijt.
7. Kinderen die zich het overlijden van de klasgenoot erg hebben aangetrokken, mogen in overleg met hun ouders naar huis.
8. Vervolgens moeten kinderen de gelegenheid krijgen om de schok verder te verwerken. Geef bijvoorbeeld de opdracht: "Jongens en meisjes, ga maar doen wat je wilt doen. Je mag huilen, tekenen, een gedichtje maken, knippen, plakken of (indien mogelijk) naar buiten gaan, maar je mag ook niets doen."
9. De leerkracht houdt de reacties van de kinderen goed in de gaten en maakt hier eventueel aantekeningen van. Geef gemaakte werkstukken een duidelijke plek: op de tafel waar het kind zat, een map voor de ouders, etc.
10. Maak, na overleg met de ouders van het kind, een hoekje in de klas waar een foto staat, waar kinderen hun tekeningen en geschreven stukjes kunnen neerleggen en waar een condoleanceregister ligt.
11. Afhankelijk van hoe de groep reageert, kunnen de dagen daarna steeds beginnen met een klassengesprek met daarin aandacht voor de overledene, de reacties, etc.
12. Zo spoedig mogelijk brengt het team of een delegatie een bezoekje aan de familie/nabestaanden.
13. Het coördinatieteam bespreekt met de nabestaanden hun eventuele wensen voor de begrafenis/crematie.
14. In de regionale bladen (Flevopost) wordt een rouwadvertentie geplaatst. Dit wordt verzorgd door het bevoegd gezag/bestuur, in overleg met het coördinatieteam.
15. Afhankelijk van de leeftijd van de groep en de reactie van de groep zelf, kunnen kinderen onder begeleiding van leerkrachten of onder begeleiding van hun ouders de begrafenis/crematie bijwonen.
16. Ouders kunnen er voor kiezen af te zien van het bijwonen van de begrafenis/crematie door hun kind. Deze kinderen blijven dan thuis.
17. De nabestaanden worden ook in de periode daarna regelmatig door het team geïnformeerd over wat er op school gebeurt en zij worden uitgenodigd voor bijzondere gebeurtenissen of bijeenkomsten.

Protocol bij overlijden van andere bij de school betrokken personen

1. Bericht komt binnen: mondeling, telefonisch, via de post, een advertentie of een officiële mededeling.
2. Als het bericht niet rechtstreeks van direct-betrokkenen of officiële instanties komt, moet eerst gecontroleerd worden of de berichtgeving juist is.
3. Degene die het bericht ontvangt, meldt dit aan de schoolleiding. Deze informeert het team en direct-betrokkenen.
Nb. Bij overlijden op school, moeten ook de volgende acties worden ondernomen:
 - een melding bij de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid via 0800-5151. Deze is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar;
 - invullen SCPO-ongevallenregistratieformulier.
4. De schoolleiding informeert het bevoegd gezag/bestuur. Per afzonderlijk geval wordt besloten of en, zo ja, door wie de plaatsing van een advertentie in de regionale krant wordt verzorgd.
5. In de betrokken groep(en) wordt in een kringgesprek gepraat over het overlijden. Hier wordt ruimte geboden om eventuele emoties te tonen.
6. De schoolleiding overlegt in het team wie de begrafenis/crematie bijwonen (in ieder geval een directielid en een groepsleerkracht).
7. Bij overlijden van een ouder van één van de leerlingen: als de betreffende leerling weer op school komt, wordt hier in overleg aandacht aan besteed. In welke vorm dat gebeurt, is mede afhankelijk van de leeftijd en de reacties van het kind. Houd als groepsleerkracht contact met de overgebleven partner (of, als deze er niet is, met andere nabestaanden) over het gebeurde en over de reacties van het kind.
8. Bij overlijden van een medewerker, anders dan een leerkracht: er wordt met de overgebleven partner (of, als deze er niet is, met andere nabestaanden) contact gezocht over de wensen rondom de begrafenis/crematie.
9. Bij overlijden van familie van een teamlid: het teamlid geeft zelf aan of hij/zij wil dat leerkrachten en anderen bij de begrafenis/crematie aanwezig zijn. Het is belangrijk om voor het teamlid een aanspreekpunt op school te hebben. Dit moet iemand zijn waar hij/zij een goede band mee heeft.
10. Na de begrafenis/crematie wordt op school gelegenheid geboden voor iedereen die bij de begrafenis/crematie aanwezig was, om nog na te praten over wat zij hebben meegemaakt.

Nazorg (suggesties)

- Nazorg wordt altijd gegeven na overleg met de nabestaanden. Hierbij is de schooldirecteur degene die het contact onderhoudt.
- Creëer voor enige tijd (maximaal een kleine week) een blijvende plek voor de overledene, maar laat de leerlingen ook merken dat het leven weer doorgaat.
- Het is van belang om met de zichtbare leegte om te gaan op een manier die het midden houdt tussen "het er niet meer over hebben" en "er over blijven praten".
- Organiseer eventueel enkele gerichte activiteiten om het rouwproces te bevorderen, zoals schrijven, tekenen of het werken met gevoelens (lesbox GGD).
- Let op signalen van de betreffende leerling(en). Sommige kinderen stellen hun rouw uit en tonen pas na maanden verdriet.
- Let speciaal op risicoleerlingen, zoals kinderen die al eerder te maken hebben gehad met een verlies.
- Sta af en toe stil bij herinneringen, besteed aandacht aan speciale dagen, zoals de verjaardag en de sterfdag van de overledene.
- Denk op speciale dagen ook aan de familie van de overledene.
- Heb oog voor de moeilijke momenten van de leerling(en); schoolreisjes, ouderavonden, afscheidsavond eindgroep en dergelijke. Een kaartje of een gebaar op die momenten is voor het gezin of andere nabestaanden een enorme steun.

Belangrijke websites en telefoonnummers:

Algemene websites:

https://www.internetwijzer-bao.nl/rubrieken/verdriet_en_rouw

<http://www.jongeheldenindeklas.nl/>

<http://users.bart.nl/~heermans/home.htm>

Lokale websites:

<https://www.humanitas.nl/afdeling/lelystad-dronten/activiteiten/steun-bij-rouw/>

<https://www.mdflevoland.nl/verlies-en-rouw>

<https://www.welzijnlelystad.nl/jeugdwelzijn/preventie/preventie-rouw-en-trauma/>

<https://inloophuis-passie.nl/>

GGD Lelystad

Bezoekadres

Noorderwagenstraat 2
8223 AM Lelystad

Postadres

Postbus 1120
8200 BC Lelystad

Telefoonnummer Algemeen

0320-276211

Telefoonnummer afdeling Jeugdgezondheidszorg

088-0029920

Politie

Alarmnummer 112
Algemeen toegangsnummer 0900-8844

Inspectie sociale zaken en werkgelegenheid

0800-5151